မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်အတွင်းရှိ အလေးထားညွှန်းဆိုမှု ပုံစံ[၁]များ

အေးမိအောင်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်တွင်ရှိသော အလေးထားညွှန်းဆိုမှု ပုံစံများကို လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ပြောသူ၊ နာသူ၊ အခြားသူနှင့် ရည်ညွှန်းခံရသည့် အရာတို့၏ လူမှုဆက်နွယ်မှုသဘောတရား အပေါ်မူတည်၍ အလေးထားညွှန်းဆိုမှု ပုံစံများ၏ သက်ရောက်အနက်သည် အခြေအနေ အဆက်အစပ်၊ မျက်နှာဟန်အမူအရာ၊ လေသံ အဆက်အစပ်တို့ အပေါ်တွင် ကောင်းစွာမှီတည်နေပါသည်။ မြန်မာတို့၏ တစ်ဖက်သားအပေါ် တလေးတစား ဆက်ဆံလိုသည့်စိတ်၊ ဂါရဝတရား၊ နိဝါတတရားတို့ကို ရှေ့တန်းတင်လိုသည့်စိတ်၊ ယဉ်ကျေးချောင်စွာ ဆက်ဆံလိုသည့် စိတ်သဘော၊ ဖော်ဖော်ရွေရွေ ရင်းရင်းနှီးနှီး နေထိုင်ဆက်ဆံလိုသည့် စိတ်သဘော၊ စိတ်ဆန္ဒ ခံစားမှုတို့အလျောက် အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများကို ရွေးချယ် အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ် အဆင်ပြေ ချောမွေ့စေရန်အတွက် အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများ ရွေးချယ်အသုံးပြုမှုသည် လွန်စွာ အရေးပါကြောင်း ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်စကားလုံး – ***အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံ၊ လူမှုညွှန်းအညွှန်းစကား၊ လူမှုဆက်နွယ်မှု သဘောတရား၊ မျက်နှာဟန် အမူအရာ၊ လေသံအဆက်အစပ်။***

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်တွင်ရှိသော အလေးထားညွှန်းဆိုမှု ပုံစံများကို လက်တွေ့ အတ္ထဗေဒရှုထောင့်[၂] မှ လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် ပြောသူ၊ ကြားနာသူနှင့် အခြားသူ သို့မဟုတ် အခြားရည်ညွှန်းခံတို့အကြား ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း အောင်မြင်ချောမွေ့စေရေးအတွက် ပြောသူသည် အညွှန်းစကားများကို ရွေးချယ် အသုံးပြုကြသည်။ ပြောသူ၊ ကြားနာသူ၊ အခြားသူတို့၏ ခင်မင်၊ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု အတိုင်းအတာ၊ အလုပ်သဘော ဆက်ဆံမှု အခြေအနေ၊ ပုံစံတကျ အသုံးပြုမှု

---

[၁] Honorifics

[၂] Pragmatics

* ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ဟသ်ာတတက္ကသိုလ်

အခြေအနေတို့အပေါ် မူတည်၍ ပြောသူသည် မိမိ၏ စိတ်ခံစားမှုအလျောက် ညွှန်းဆို တတ်ကြသည်။ အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံသည် လူမှုညွှန်းအညွှန်းစကား၏ အစိတ် အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

၁၊ ၁။ လူမှုညွှန်းအညွှန်းစကားဟူသည်

လူမှုညွှန်း အညွှန်းစကားနှင့်ပတ်သက်၍

> "ဤဝေါဟာရသည် ရည်ညွှန်းလိုသည့် ပါဝင်သူတို့၏ လူမှု လက္ခဏာများ သို့မဟုတ် ရည်ညွှန်းလိုသူနှင့် ပါဝင်သူတို့ အကြား လူမှုဆက်နွှယ်မှုများ သို့မဟုတ် ယင်းတို့ထဲမှ တစ်ယောက်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အရာဝတ္ထုများကို ရည်ညွှန်းရန် အနက် ဖွဲ့ယှက်နေသည့် ဘာသာစကား တည်ဆောက်မှု လက္ခဏာများအတွက် ဝေါဟာရဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်"[၁]

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

> "လူမှုညွှန်းအညွှန်းစကားသည် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုအတွင်း ပါဝင်သူများ သို့မဟုတ် အညွှန်းခံများ၏ လူမှုလက္ခဏာသွင်ပြင် သို့မဟုတ် ယင်းတို့အကြား ထူးခြားချက်များအတွက် ညွှန်းဆိုမှု ဖြစ်သည်"[၂]

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

> "လူမှုညွှန်း အညွှန်းစကားဟူသည် ရည်ညွှန်းခံရသည့် ကြားနာသူ သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ယောက်နှင့် ဆက်နွှယ်မှု ရှိသော ပြောသူ၏ လူမှုအခြေအနေကို ထင်ဟပ်စေသည့် ဝေါဟာရအသုံး ဖြစ်သည်"[၃]

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

> "ပြောသူနှင့်နာသူအကြား လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အညွှန်းများဖြစ်သည်။ ပါဝင်သူများ၏ လူမှုရေးအရ ထင်ရှားသော လက္ခဏာများ ပါဝင်သည့် ဘာသာစကား တည်ဆောက်ပုံများ

---

[၁] Levinson,1983,89.

[၂] http://www.sil.org/linguistics/

[၃] Matthews, P.H, 2005, 344.

> ဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုအရ သုံးသည့် နာမ်စားများနှင့် အခေါ် အဝေါ်များ ဖြစ်သည်"[၁]

ဟူ၍ လည်းကောင်း အသီးသီး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။

ထို့ကြောင့် "လူမှုညွှန်း အညွှန်းစကား ဆိုသည်မှာ ပြောသူနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည့် ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူ သို့မဟုတ် အခြားရည်ညွှန်းခံအရာတစ်ခုခုကို ရည်ညွှန်းသည့် ပြောသူတစ်ဦး၏ လူမှုသဘောထားတို့ ထင်ဟပ်နေသော၊ လတ်တလော ဖြစ်ပေါ်နေသည့် စကားအဖြစ်အပျက် တစ်ခုအတွင်းမှ ဘာသာဗေဒ ပုံသဏ္ဌာန်ဖြစ်သည်"ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

၁၊ ၂။ မြန်မာဘာသာစကားရှိ အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများ

ဘာသာစကားအများစုတွင် လူမှုညွှန်းအညွှန်းစကား၏ ထင်ရှားသော လက္ခဏာမှာ **အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံ** သို့မဟုတ် **ဂုဏ်ပြုချီးမြှောက်ပုံစံ** ပင်ဖြစ်သည်။ အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံ သို့မဟုတ် ဂုဏ်ပြုချီးမြှောက်ပုံစံသဘောနှင့် ပတ်သက်၍

> "တစ်စုံတစ်ယောက်အတွက် အလေးထားဖော်ပြမှုတွင် အသုံးပြုသည့် နာမ်စား သို့မဟုတ် ကြိယာပုံသဏ္ဌာန် ဖြစ်သည်"[၂]

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

> "လေးစားလောက်ဖွယ်ကောင်းသော အကြောင်းအရာ တစ်ခုနှင့် အတူ ပြောသူ ပြောဆိုနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် လေးစားမှုကို ပြသခြင်း"[၃]

ဟူ၍ လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားကြသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် ဤပုံစံသဘောကို

- ရှေးရှုခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်စကားဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု
- ကြိယာအသုံးများဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု
- ပစ္စည်းအသုံးများဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု
- ကိုယ်ဟန်မူရာဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု

---

[၁] စိုးစိုးမြင့်၊ မ၊ ၂၀၀၇၊ ၆၀။

[၂] Matthews, P.H, 2005, 164.

[၃] Oxford Learner's Dictionary, 2000, 624.

တို့တွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။

၁၊၂၊၁။ ရှေးရှုခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်စကားများဖြင့် နှုတ်ဆက်မှု

နာမ် သို့မဟုတ် နာမ်စား ပုံသဏ္ဌာန်များသည် ရှေးရှုခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်စကားများဖြင့် နှုတ်ဆက်မှု ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ နှုတ်ဆက်ရာတွင်

- အမည်ဝေါဟာရများဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း
- ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း
- အမည်ပြောင်၊ အမည်ဝှက်ကို အသုံးပြု၍ နှုတ်ဆက်ခြင်း
- အလုပ်အကိုင် ရာထူးကို အစွဲပြု၍ နှုတ်ဆက်ခြင်း
- ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးကို အစွဲပြု၍ နှုတ်ဆက်ခြင်း
- ဘန်းစကား အသုံးဝေါဟာရများဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း
- ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကိုအခြေပြုသော ဝေါဟာရများဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း
- အယဉ်သုံးစကားလုံးများဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း
- အကြမ်းသုံးစကားလုံးများဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း
- မွေးစားအသုံးဝေါဟာရများဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း
- အချိန်၊ နေရာနှုတ်ဆက် အနှုတ်ဆက်စကားကို အသုံးပြုနှုတ်ဆက်ခြင်း

စသည့် နှုတ်ဆက်မှု အမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုကြကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ထိုနှုတ်ဆက်မှုပုံစံ တစ်ခုတည်း သီးသန့်မသုံးဘဲ နှစ်မျိုး သုံးမျိုး ရောယှက်အသုံးပြုကြသည်ကိုလည်း သတိပြုနိုင်သည်။

အမည်ဝေါဟာရဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်းသည် ပြောသူ၊ ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်အတွက် မှည့်ခေါ်ထားသော အမည်ဝေါဟာရအတိုင်း နှုတ်ဆက်ပုံမျိုး ဖြစ်သည်။

သာဓက

“**မြင့်မြတ်**ပါတဲ့ ကားဆို အရမ်းကြိုက်တယ်”

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတွင် ပါဝင်သော နှုတ်ဆက်မှုမျိုးသည် သာမန်နှုတ်ဆက်မှုသာ ဖြစ်သည်ကို သတိပြုနိုင်သည်။

ဝေါဟာရအပြည့် နှုတ်ဆက်မှုမပြုဘဲ ရှေ့နောက်ဆစ်ပိုင်း၍ အဖျားဆွတ် နှုတ်ဆက်ပုံမျိုး၊ **နှစ်ကြိမ်ထပ် နှုတ်ဆက်ခြင်း**မျိုးသည် ပြောသူ၏ ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူအပေါ် အလေးအမြတ်ထားရှိသည့် သိမ်မွေ့သည့် လူမှုသဘောထား၊

ချစ်ခင်သည့် လူမှုသဘောထားကို ပေါ်လွင်စေသည့် သဘောထားကို သတိပြုနိုင်သည်။ သာဓကအားဖြင့် "ခင်မာဆွေ"ကို "**ဆွေ** ... မေမေ နေကောင်းလား"၊ "နန်းမြင့်မြင့်ကြည်"ကို "**ကြည်ကြည်** ... သံချောင်းလေးရော ဘယ်နှတန်း ရောက်ပြီလဲ" ဟူသော စကားခွန်းတွင် ပါဝင်သည့် အသုံးမျိုး ဖြစ်သည်။

ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ ဖြင့် ညွှန်းဆိုခြင်းသည် မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်ရှိ **အဖေ၊ အမေ၊ အစ်ကို၊ အစ်မ၊ အဒေါ်၊ အဘွား၊ အဘိုး၊ ညီ၊ ညီမ၊ ဦးလေး၊ ဦးကြီး** စသော ဝေါဟာရ များဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ညွှန်းဆိုရာတွင် မိမိ၏ ဆွေမျိုးအရင်းအချာများကို ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုသည်မှာ မထူးခြားသော်လည်း အခြားသူစိမ်းတစ်ဦးကို ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု ပြုသည်မှာ ပြောသူ၏ ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူအပေါ် အလေးအမြတ် ထားရှိသည့် လူမှုသဘောထားကို ဖော်ကျူးနေသော အချက်ဖြစ်သည်။ ယင်းဝေါဟာရ များအနက် "**အမေ၊ အစ်ကို၊ အစ်မ၊ အဒေါ်၊ အဘွား၊ အဘိုး၊ ညီ၊ ညီမ၊ ဦးလေး၊ ဦးကြီး**" အသုံးတို့ကို နေရာအနှံ့ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုကြသော်လည်း အခြား သူစိမ်းယောကျ်ားတစ်ဦးကို ကြားနာသူညွှန်း အညွှန်းစကားအဖြစ် "**အဖေ**" ဟု လွယ်လွယ်ကူကူ မညွှန်းဆိုတတ်ကြပေ။ ဤအချက်မှာ မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်ရှိ ယဉ်ကျေးမှုသဘောတရားတို့ ထင်ဟပ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းဝေါဟာရ များကို နှစ်ကြိမ်ထပ်၍ "**ဖေဖေ၊ မေမေ၊ ကိုကို၊ မမ၊ ဒေါ်ဒေါ်၊ ဘွားဘွား၊ ဘိုးဘိုး၊ ညီညီ၊ ဦးဦး**" စသည်ဖြင့် အသုံးပြု ညွှန်းဆိုကြပြန်သည်။ ယင်းသို့ ညွှန်းဆိုရာ တွင်လည်း မိရင်း၊ ဖရင်းကိုသာ "**ဖေဖေ၊ မေမေ**" ဟု ညွှန်းဆိုတတ်ကြသည့် သဘောကို တွေ့ရပြီး ကျန်ဝေါဟာရများကိုမူ အခြားသူစိမ်းများအား ညွှန်းဆိုရာ တွင်လည်း အသုံးပြုတတ်ကြကြောင်း တွေ့ရသည်။ "**ညီ၊ ညီမ**" ဟူသော ဝေါဟာရ နောက်တွင် "**လေး**" အသုံးထည့်ကာ "**ညီလေး၊ ညီမလေး**" ဟူသော အသုံးဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု ပြုတတ်ကြသည်။ ယင်းသို့ နှစ်ကြိမ်ထပ် အသုံးပြုခြင်းနှင့် "**လေး**" အသုံးထည့်၍ အသုံးပြုခြင်းတို့သည်လည်း ပြောသူ၏ ချစ်ခင်မှု၊ ကြင်နာမှု၊ ယုယမှု စသော လူမှုသဘောထားများ၊ နာသူအပေါ် အလေးထားသော လူမှုသဘောထား များကို ပေါ်လွင်စေသည်။ သို့သော် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့သည် မိမိတို့ထက် အသက်အရွယ်အားဖြင့်၊ ဂုဏ်အားဖြင့်ကြီးသော အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးကို "**မမ**"ဟု တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုညွှန်းဆိုလေ့ ရှိသော်လည်း သူစိမ်းယောကျ်ားတစ်ဦးဦးကို "**ကိုကို**"ဟု လွယ်လွယ်ကူကူ မညွှန်းဆို တတ်ကြပေ။ အမည်ဝေါဟာရတစ်ခုအနေဖြင့် သို့မဟုတ် မိမိ ခင်မင်ရင်းနှီးသော သူငယ်ချင်း မိန်းကလေး၏ အစ်ကိုကိုသာ သူငယ်ချင်း ခေါ်ဝေါ်ညွှန်းဆိုသည့် အတိုင်း ညွှန်းဆိုသည့်အနေဖြင့် အသုံးပြု ညွှန်းဆို

တတ်ကြသည်။ ဤသဘော မှာလည်း မြန်မာမိန်းကလေးတို့၏ ထိန်းသိမ်းမှုသဘော ဣန္ဒြေသိက္ခာ ကျင့်ဝတ် စောင့်စည်းမှုသဘောနှင့် ဆက်နွယ်နေသည်။

အမည်ပြောင်ဖြင့် ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကားဖြစ်စဉ်တစ်ခုခု၌ ပြောသူ ပြောဆိုနေသော အကြောင်းအရာနှင့် အဓိကသက်ဆိုင်သူ၏အမည်ကို မသိစေလိုသည့်အခါ သို့မဟုတ် အချင်းချင်း နောက်ပြောင်ကျီစယ်လိုသည့်အခါ၊ ငေါ့ပြောလိုသည့်အခါတွင် ရည်ညွှန်းသည့်အမည်ကို ဆိုလိုသည်။ နောက်ပြောင်ကျီစယ်သည့် အနေအထားတွင် နာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူအပေါ် ခင်မင်ရင်းနှီးသည့် သဘော၊ ချစ်ခင်သည့် သဘောတို့ သက်ရောက်ပြီး ငေါ့ပြောသည့် အနေအထားသည် နာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူအပေါ် မလိုလားသည့် ပြောသူ၏ စိတ်ခံစားချက်သဘောကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။ လေသံအဆက်အစပ်၊ ဟန်အမူအရာ အဆက်အစပ်ပေါ် မူတည်၍ အညွှန်းကောက်ချက်ကို ကွဲပြားစွာ အနက်ကောက်ယူနိုင်သည်။

သာဓက

> "ဟေ့ ... **ချန်ဂင် ရောက်လာ**ပြီဆိုတော့ အူစိုပြီ"

ဟု ညွှန်းဆိုပုံမျိုးတွင် အဆက်အစပ်ပေါ် မူတည်၍ အနက်သက်ရောက်မှုသဘောကို ဆန်းစစ်နိုင်သည်။

အလုပ်အကိုင်၊ ရာထူးကို အစွဲပြု၍ ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကားဖြစ်စဉ်တစ်ခုတွင် ပါဝင်သော ပြောသူ၊ ကြားနာသူနှင့် အခြားသူတို့၏ အလုပ်အကိုင်၊ ရာထူးကို အစွဲပြု၍ ညွှန်းဆိုသည့်ပုံစံ ဖြစ်သည်။ အမည်ရင်းဖြင့် ရည်ညွှန်းရန် သို့မဟုတ် ရည်ညွှန်းနေကျ အညွှန်းစကားတစ်ခုဖြင့် မရည်ညွှန်းလိုသည့် အခြေအနေ၊ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း ပုံစံတကျ ပြောဆိုရမည့် အခြေအနေမျိုး တို့တွင် ညွှန်းဆိုလေ့ ရှိသည်။

သာဓက

> "**ဗိုလ်မှူး ... ဗိုလ်မှူး** ခိုင်းလိုက်တဲ့ကိစ္စ လုပ်ပြီးတဲ့အကြောင်း
> လာသတင်းပို့တာပါ"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးကို အစွဲပြု၍ ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကားဖြစ်စဉ်တစ်ခုတွင် ပါဝင်သော ပြောသူ၊ ကြားနာသူနှင့် အခြားသူတို့၏ ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးကို အစွဲပြု၍ ညွှန်းဆိုသည့်ပုံစံ ဖြစ်သည်။

သာဓက

"ပုဂံဝန်ထောက်မင်း ဦးတင်က ကဗျာဗန္ဓသာရကျမ်းကို ရေးခဲ့တယ် .."

ဟူသော စကားခွန်းတွင် ပါဝင်သော ညွှန်းဆိုမှုမျိုး ဖြစ်သည်။

ဘန်းစကားအသုံးဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကားဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်သူများ၏အမည်ကို အသုံးပြုညွှန်းဆိုခြင်းမရှိဘဲ ဘန်းစကားအသုံး ဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုသည့်ပုံစံ ဖြစ်သည်။

သာဓက

"ညလေး ဆိုတာလည်း စိတ်ချည်းပဲ .."

"သူငယ် ဆို တို့က အကြိုက် .."

ဟူသော စကားခွန်းတွင် ပါဝင်သည့် ညွှန်းဆိုမှုမျိုး ဖြစ်သည်။

ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကို အခြေပြုသော ဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကား အဖြစ်အပျက်အတွင်း ပါဝင်သူများအား ညွှန်းဆိုရာ၌ ၎င်းတို့၏ အမည်ရင်းဖြင့် မညွှန်းဆိုဘဲ ပြောသူ၏ ချစ်ကြင်နာမှုကို အရင်းခံသော ဝေါဟာရ အသုံးဖြင့် ညွှန်းဆိုမှုကို ဆိုလိုသည်။

သာဓက

"ချစ် တို့ရေ .. ၁ ရက်နေ့ကျ ဆုံကြမယ်နော်.."

ဟူသော စကားခွန်းတွင် ပါဝင်သည့် ညွှန်းဆိုမှုမျိုး ဖြစ်သည်။

"သဲလေးကလည်း **...** စိတ်မဆိုးတော့နဲ့နော်"

ဟူသော **"သဲ"** ဟူသော ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုပြ ဝေါဟာရ၏ နောက်တွင် **"လေး"** ဝေါဟာရ ကပ်ပါလိုက်ခြင်းဖြင့် နာသူအပေါ် အလေးထားမှုသဘောကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

အယဉ်သုံးစကားလုံးများဖြင့် ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကားအဖြစ်အပျက်အတွင်း ပါဝင်သူများအား ညွှန်းဆိုရာ၌ ၎င်းတို့၏ အမည်ရင်းဖြင့်၊ ၎င်းတို့ကို ခေါ်ဝေါ် ပညတ်သော စကားလုံး ဝေါဟာရများဖြင့် မညွှန်းဆိုဘဲ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သော၊ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သည်ဟု ယူဆသော စကားလုံးဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုမှုကို ဆိုလိုသည်။

သာဓက

"**ကားဆရာ** တွေကိုလည်း ကျွေးလိုက်ပါအုံး .."

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတွင် ပါဝင်သည့် ညွှန်းဆိုမှုမျိုး ဖြစ်သည်။

အကြမ်းသုံးစကားလုံးများဖြင့် ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကားအဖြစ်အပျက် အတွင်း ပါဝင်သူများအား ညွှန်းဆိုရာ၌ ၎င်းတို့၏ အမည်ရင်းဖြင့် မညွှန်းဆိုဘဲ ကြမ်းတမ်းသော စကားလုံးဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုသည်ကို ဆိုလိုသည်။

သာဓက

"**ဟိုသေနာမ**ကိုပြောလိုက်အုံး ... ငါ့ဆီ ဖုန်းမဆက်တာ ဘာကြောင့်လဲလို့"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတွင် ပါဝင်သည့် ညွှန်းဆိုမှုမျိုး ဖြစ်သည်။ အချင်းချင်း ရင်းနှီးလွန်းပြီး အကြမ်းသုံး စကားလုံးကို အသုံးပြုနေကျ ဖြစ်သည့်အတွက် ဆက်ဆံရေး လေးနက်မှုသဘောကိုဆောင်သော အသုံးများအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။

မွေးစားအသုံးဝေါဟာရများဖြင့် ညွှန်းဆိုခြင်းသည် စကားအဖြစ်အပျက် အတွင်း ပါဝင်သူများအား ညွှန်းဆိုရာ၌ ၎င်းတို့၏အမည်ရင်းဖြင့် မညွှန်းဆိုဘဲ တိုင်းရင်းသားဝေါဟာရ အသုံးတစ်ခု သို့မဟုတ် တိုင်းတစ်ပါးဝေါဟာရ အသုံး တစ်ခုဖြင့် ညွှန်းဆိုမှုကို ဆိုလိုသည်။

သာဓက

"**အမိုး**တို့ **ဖထီး**တို့ရော ဘယ်ရောက်သွားကြလဲမသိဘူး ... နှုတ်ဆက်ခဲ့တယ်လို့ ပြောပေးနော်"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုး၊

"အိမ်ရောက်ရင် ... **နူးနူး**တို့ **ပါပါး**တို့ကို သေချာရှင်းပြလိုက်"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုး၊

“ဟာ ဘယ်သွားကုန်တာလဲ ... **ဒက်ဒီဖားသားအဖေ**ရော”

ဟူသော စကားခွန်းမျိုး၊

“ဒီအချိန်မှ ပြန်ရောက်တော့ သားကို **ပါပါး**နဲ့ **မာမား**က မဆူဘူးလား”

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတို့တွင် ပါဝင်သော ညွှန်းဆိုမှုမျိုး ဖြစ်သည်။ မိမိ ဆက်ဆံရသည့် အနေအထားအလိုက် **လိုက်လျောညီထွေစွာ** အသုံးပြုခြင်းဖြင့် နာသူအပေါ် အလေးထားမှု သဘောသက်ရောက်မှုကို သတိပြုနိုင်ပါသည်။

ရှေးရှုခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်စကားများဖြင့် ညွှန်းဆိုမှုများကို သက်ရောက်မှု အနက်ပေါ် မူတည်၍ ပြန်လည်စုစည်းကြည့်လျှင် **ယဉ်ကျေးပုံစံ**[၁] အသုံး၊ **ငေါ့ပြောသည့်** သို့မဟုတ် **ရွဲ့ပြောသည့်အသုံး**[၂]၊ **ပုံစံတကျအသုံး**[၃] ဟူသည့် အသုံးများသာ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

အချိန်၊ နေရာညွှန်း အညွှန်းစကားကို အသုံးပြုညွှန်းဆိုခြင်းသည် အချိန်၊ နေရာညွှန်း အညွှန်းစကားလုံးဖြစ်သော “ဟို၊ဒီ” အသုံးများနှင့် သချာကိန်းဂဏန်းများ တွဲဖက်၍ ညွှန်းဆိုမှုကို ဆိုလိုသည်။

သာဓက

“**ဟို**တစ်ယောက်ရော .... တစ်ခါတည်းပြန်သွားပြီလား ..”

ဟူသော စကားခွန်းတွင် ပါဝင်သော အသုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်း၏ အနက်ကောက်ယူမှုသည် ပြောသူ၊ နာသူ နီးစပ်မှုပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ အခြားသူ အပေါ် အလေးမထားသည့် သဘောသက်ရောက်ပြီး “ဆရာမတစ်ယောက် အောက်မှာ ရောက်နေတယ်”ဟု ဆိုလျှင် ရောက်ရှိနေသူသည် မည်သူမည်ဝါ မသေချာ၊ မသဲကွဲသည့် အနက်သဘောဆောင်သည်ကို သတိပြုနိုင်သည်။ ယင်းတို့သည် လူမှု အခြေအနေ အဆက်အစပ်ပေါ် မူတည်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

၁၊၂၊၂။ ကြိယာအသုံးများဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု

---

[၁] Polite form

[၂] ironic usage

[၃] formal

ယင်းညွှန်းဆိုမှုသည် ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အညွှန်းခံအပေါ် ထားရှိသော လူမှုသဘောထားကို မသိမသာ ပေါ်လွင်စေသော ညွှန်းဆိုမှုနည်းလမ်း၊ ကြိယာ အသုံးများဖြင့် ပြောသူက ဖော်ကျူးလိုက်သော ညွှန်းဆိုမှုပုံစံ ဖြစ်သည်။

သာဓက

"ဟောဒီက … **မုန့်ဖက်ထုပ်** ပူပူလေး"

ဟူသော စကားခွန်းကို သတိပြုနိုင်သည်။ **"**မုန့်ဖက်ထုပ်**"** တည်းဟူသော အညွှန်းခံ၏ ဂုဏ်ရည်သဘောကို ကြိယာအသုံး (မြန်မာသဒ္ဒါ – ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန)ဖြင့် မြှင့်မြှောက်ညွှန်းဆိုသည်ကို တွေ့ရသည်။

သာဓက

"ငါ့သားကြီးက အရမ်း**လိမ္မာ**တာ …ပြောစရာတစ်ခုမှ မလိုဘူး …
တကယ် **စာကြိုးစား**တယ်"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတွင် "ငါ့သားကြီး"ဟူသော အခြားသူ၏ဂုဏ်ကို မြှင့်မြှောက် ညွှန်းဆိုထားခြင်းဖြင့် သားကြီးအပေါ် အလေးထားသော ပြောသူ၏သဘောထားကို ပေါ်လွင်စေခဲ့သည်။ အညွှန်းခံအား ဤဂုဏ်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် သွယ်ဝိုက်၍ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိသည်ကို ဤသို့သော စကားခွန်းများတွင် တွေ့ရသည်။

သာဓက

"ဒီကိစ္စကို **နင်**ပဲ ဦးစီးပြီးလုပ် … နင်က ဉာဏ်ကောင်းတယ်"

ဟူသော စကားခွန်းတွင်မှု **"နင်"** ဟူသော ကြားနာသူ၏ဂုဏ်ကို အလေးထား မြှင့်တင် ညွှန်းဆိုထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

သာဓက

"မဟော်သဓာက **သား**လောက်**မတော်**ပါဘူး … **သား**က
ပိုတော်တယ် … သားက ကွန်ပျူတာလည်း ကျွမ်းတယ် …
ဂိမ်းလည်း ကစားတတ်တယ်"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတွင် **"သား"**ဟူသော ပြောသူ၏ဂုဏ်ကို အလေးထား မြှင့်တင် ညွှန်းဆိုမှုလည်း ရှိသည်။

ထို့အပြင် အညွှန်းခံတစ်ခုတည်းကိုပင် ညွှန်းဆိုသည့် ကြိယာအသုံးကွဲပြားမှုသည် ထိုအညွှန်းခံအပေါ် ထားရှိသည့် ပြောသူ၏ လူမှုသဘောထား ကွဲပြားမှုကို ပေါ်လွင်စေသည်။

သာဓက

"အရှင်ဘုရား ... **ဆွမ်းကို အားရပါးရ ဘုဉ်းတော်မူပါဘုရား**"

"ဒါ ကျွန်မကိုယ်တိုင် လုပ်ထားတာပါ ... **သုံးဆောင်**ပါအုံး"

"ဒါက ကျွန်မကိုယ်တိုင် လုပ်ထားတာ ... **စား**ပါအုံး"

ဟူသော စကားခွန်းများကဲ့သို့သော စကားခွန်းများ ဖြစ်ကြသည်။ **"ဘုဉ်း"** "သုံးဆောင်" ဟူသော ကြိယာအသုံးကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကြားနာသူ သို့မဟုတ် တစ်ဖက်လူအပေါ် ရှိသေလေးစားသည့် အလေးအမြတ်ထားသည့် သဘောကို ဖော်ညွှန်းနိုင်သည်။ **"စား"** ဟူသော ကြိယာအသုံးကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် သာမန်သာ သဘောထားကြောင်း ပေါ်လွင်စေသည်။ ဤသည်မှာ အသုံးပြုသည့် ကြိယာအသုံး ကွဲပြားသည်နှင့် ပြောသူ၏ လူမှုသဘောထား ကွဲပြားမှုကို ပေါ်လွင်စေသည့် အချက်ပင် ဖြစ်သည်။

၁၊၂၊၃။ ပစ္စည်းအသုံးများဖြင့်ညွှန်းဆိုမှု

ယင်းညွှန်းဆိုမှုသည် ပြောသူသည် မိမိထုတ်လုပ်လိုက်သော စကားခွန်း အတွင်း၌ ဘာသာဗေဒပုံသဏ္ဌာန် အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်သော ပစ္စည်း(မြန်မာသဒ္ဒါ–ပစ္စည်း) အသုံးကို ရွေးချယ်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကြားနာသူနှင့် အညွှန်းခံ တို့အပေါ် ထားရှိသော ပြောသူ၏လူမှုသဘောထားကို ပေါ်လွင်စေသော ညွှန်းဆိုမှု ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် မြန်မာသဒ္ဒါအရ သတ်မှတ်ထားသော ပစ္စည်း အသုံးများသည် အဆက်အစပ်ပေါ် မှီတည်၍ ပြောသူ၏ အညွှန်းခံအပေါ် ထားရှိသော အလေးထားမှု၊ လူမှုသဘောထားတို့ ထင်ဟပ်နေတတ်သည်။

သာဓက

"ဆရာမကြီး အပြင်မှာ ဧည့်သည်ရောက်နေ**ပါ**တယ်"

"ကမ္ဘာပေါ်မှာ မေမေ**သာ** အတော်ဆုံး"

ဟူသော စကားခွန်းပုံစံမျိုးတို့ ဖြစ်သည်။ ပထမစကားခွန်းတွင် ကြိယာ၏နောက် ကပ်လျက် ပါရှိသော **"ပါ"** ဟူသည့် ကြိယာထောက်ပစ္စည်းသည် ကြားနာသူ အပေါ်

ပြောသူ၏ တလေးတစား ဆက်ဆံမှုသဘောကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ဒုတိယ စကားခွန်းတွင် နာမ်ပုဒ်နောက် ကပ်လျက်ပါရှိသော **"သာ"** ဟူသည့် နာမ်ထောက် ပစ္စည်းသည် အညွှန်းခံအပေါ် ပြောသူ၏ အလေးထားမှုသဘောကို တွေ့နိုင်သည်။

ထို့အတူ

"သူလား ... မနေ့က လေယာဉ်ပျက်ကျတဲ့အထဲ ပါသွား **ရှာ**တယ်"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတွင် **"ရှာ"** ဟူသည့် ကြိယာထောက်ပစ္စည်းအသုံးသည် အခြားသူအပေါ် ပြောသူ၏ သနားကရုဏာသက် အလေးထားသည့်သဘောကို ထင်ရှားစေသည်။

ထို့အပြင်

"ဖေဖေ့**လောက်**တော့ သူက အပျော့ဘဲ"

ဟူသော စကားခွန်းမျိုးတွင်မူ **"လောက်တော့"** ဟူသည့် နာမ်ထောက်ပစ္စည်း အသုံးသည် အခြားသူ၏ ဂုဏ်ရည်ကို မြှင့်တင်သည့်သဘော ရှိပေသည်။

ဤကဲ့သို့သော ပစ္စည်းအသုံးအချို့ဖြင့် ပြောသူ၏ အညွှန်းခံ သို့မဟုတ် ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူအပေါ် ထားရှိသော မြှင့်မြှောက်မှု၊ စာနာမှု၊ အလေးထားမှု စသော လူမှုသဘောထားတို့ကို သိမ်မွေ့စွာ ညွှန်းဆိုနိုင်သည်ကို အထင်အရှား တွေ့နိုင်ပေသည်။

၁၊၂၊၄။ ကိုယ်ဟန်မူရာဖြင့် ညွှန်းဆိုမှု

ယင်းသို့ ညွှန်းဆိုမှုသည် တုံ့လှယ်စကားပြောမှု ဖြစ်စဉ်များတွင် ပြောသူ ထုတ်လုပ်လိုက်သော စကားခွန်းကို ကြားနာသူက ခေါင်းငြိမ့်ကာ အင်း လိုက်ခြင်း၊ ဟုတ်ကဲ့ လိုက်ခြင်း၊ နားစွင့်ကာ အာရုံစိုက်နားထောင်ခြင်း၊ စဉ်းစား တွေးခေါ်ဟန် ခေါင်းငြိမ့် နားစွင့်အမူအရာ ပြသခြင်း၊ လက်နှစ်ဖက်ရှေ့တွင် ယှက်ကာ ခပ်ရို့ရို့ အနေအထားပြုခြင်း၊ အပြုံးဖြင့် နှုတ်ဆက်ခြင်း စသည့် အနေအထားတို့သည် ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူအပေါ် အလေးထားမှုကို ညွှန်းဆိုပြသနေသော ပုံစံများပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ သဒ္ဒါအရ အနက်ဖွဲ့ယှက်မှုတွင် လူမှုဆန်ဆန် အနက်ဖွဲ့ယှက်မှုပုံစံများ ရောယှက်နေသည်ကို သတိပြုနိုင်သည်။ ယင်းမှာ **ဆက်နွှယ်မှုပုံစံ** [၁] နှင့် **မူပိုင်သုံးပုံစံ**[၂]တို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းပုံစံနှစ်မျိုးအနက် ဆက်နွှယ်မှုပုံစံသည် ပို၍ အရေးပါထင်ရှားသည်ကို တွေ့ရသည်။ **ဆက်နွှယ်မှုပုံစံ** အနေဖြင့်

၁။ ပြောသူနှင့်အညွှန်းခံ ဆက်နွှယ်မှုပုံစံ[၃]
(ဥပမာ – အညွှန်းခံကို အလေးထားညွှန်းဆိုသောပုံစံ)

၂။ ပြောသူနှင့်ကြားနာသူ ဆက်နွှယ်မှုပုံစံ[၄]
(ဥပမာ – ကြားနာသူကို အလေးထားညွှန်းဆိုသောပုံစံ)

၃။ ပြောသူနှင့် ဘေးလူပရိသတ် ဆက်နွှယ်မှုပုံစံ[၅]
(ဥပမာ – ဘေးလူပရိသတ် သို့မဟုတ် ပွဲကြည့်ပရိသတ်ကို အလေးထားညွှန်းဆိုသောပုံစံ)

၄။ ပြောသူနှင့် နောက်ခံဝန်းကျင်အခြေအနေ ဆက်နွှယ်မှုပုံစံ[၆]
(ဥပမာ – စကားခွန်းဖြစ်ပေါ်ရာတွင် နောက်ခံဝန်းကျင် အခြေအနေကို အလေးထား ညွှန်းဆိုသောပုံစံ)

များဟူ၍ ခွဲခြားသိမြင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ပုံစံ ၁ နှင့် ၂ သည် အလုပ်အကိုင်၊ **ရာထူးဂုဏ် အဆင့်အတန်း**[၇]၊ **ဆွေမျိုးတော်စပ်မှုများ**[၈]၊ **တလေးတစားဆက်ဆံရသည့်ဆက်နွှယ်မှုများ**[၉] နှင့် **မျိုးနွှယ်စုအဖွဲ့ဝင်များ**[၁၀] အားလုံး၏ဆက်နွှယ်မှုများ အကျုံးဝင်နေသည်ကို သတိပြုနိုင်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် ပြောသူညွှန်း အညွှန်းစကားတစ်ခု ဖြစ်သည့် "ကျွန်မ"သည် မြန်မာအမျိုးသမီးများသာ ညွှန်းဆိုလေ့ရှိပြီး အမျိုးသား(ယောက်ျား)များ သုံးစွဲညွှန်းဆိုလေ့ မရှိပေ။ ထို့အပြင် "တော်" ဟူသော ကြားနာသူညွှန်း

---

[၁] relational
[၂] absolute
[၃] speaker and referent
[၄] speaker and addressee
[၅] bystander
[၆] setting
[၇] rank or respect
[၈] kinship relations
[၉] totemic relations
[၁၀] clan membership

အညွှန်းစကားအတွက် အညွှန်းစကား ထုတ်လုပ်သူမှာလည်း အမျိုးသမီး(မိန်းမ) သာလျှင် ဖြစ်နိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ "ကျွန်မ"သည် စကားခွန်း ထုတ်လုပ်သူ အမျိုးသမီးကသာ မိမိကိုယ်ကို ရည်ညွှန်းရန် အသုံးပြုနိုင်သော ပုံစံဖြစ်ပြီး "တော်" အညွှန်းစကားအတွက် ညွှန်းဆိုနိုင်သူမှာလည်း အမျိုးသမီးများသာ ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် ယင်းပုံစံအသုံးများကို **မူပိုင်သုံးပုံစံ** ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မြန်မာဘာသာစကားရှိ အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများသည် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ လူမှုဓလေ့၊ ပြောသူ၏ စိတ်ကူးစိတ်သန်း၊ နောက်ခံလူမှုဝန်းကျင်၊ ပြောသူ၊ နာသူ၊ အခြားသူနှင့် အညွှန်းခံတို့၏ ဆက်နွှယ်မှုများပေါ်တွင် လုံးဝမှီတည်နေသည်ကို သတိပြုနိုင်ပါသည်။

ပြောသူ၊ နာသူနှင့် အခြားသူတို့၏ ဆက်နွှယ်နေသော ရာထူး၊ လုပ်ငန်း၊ ဂုဏ်၊ ချစ်ကြင်ရင်းနှီးမှု၊ တလေးတစားဆက်ဆံလိုမှု၊ ဆွေမျိုးတော်စပ်မှုများဟူသည့် အခြေအနေအဆက်အစပ်၊ လေသံအဆက်အစပ်ပေါ်တွင် မူတည်၍ အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများသည် ပြောင်းလဲနေသည်။ အညွှန်းခံတစ်ခုကို အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံတစ်ခုတည်းဖြင့် ပုံသေသတ်မှတ်၍ မရနိုင်ကြောင်းလည်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။

မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ဂါရဝတရား၊ နိဝါတတရား၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော စိတ်ထား၊ ခံစားမှုစသည့် တစ်ဖက်သားကို အလေးထားကြောင်း ဖော်ကျူးလိုသော စေတနာတရား၊ မေတ္တာတရားတို့သည် မြန်မာ့လူမှုညွှန်း အညွှန်းစကားများ ကြွယ်ဝလာရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများ ဖြစ်လေသည်။

ပြောသူ၊ ကြားနာသူ၊ အခြားသူတို့၏ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင် အခြေအနေသည် အလေးထား ညွှန်းဆိုမှုပုံစံများ ဖြစ်တည်မှုအတွက် အရေးပါလှသည်။

သဒ္ဒါဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရလည်းကောင်း၊ ဆက်နွှယ်မှုအရလည်းကောင်း အလေးထားညွှန်းဆိုမှု ပုံစံများသည် သီးသန့်တည်ရှိနေကြခြင်း မဟုတ်ဘဲ သိမ်မွေ့စွာ ရောထွေးတည်ရှိနေတတ်ကြသည်ကိုလည်း သတိပြုနိုင်ပေသည်။

အလေးထားညွှန်းဆိုမှု ပုံစံများ၏ ဗဟိုသည် ပြောသူကိုယ်တိုင်ပင် ဖြစ်ပြီး ပြောသူ၏လူမှုဆိုင်ရာ ရပ်တည်မှုအနေအထားသည် စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုအတွင်း ပါဝင်သူ အားလုံးနှင့် နောက်ခံအခြေအနေများအကြား ခိုင်မြဲစွာ ဆက်နွှယ်နေသည့်

ဆက်နွယ်မှုတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းဆက်နွယ်မှုများကို ထင်ရှားစေသည့် ပုံစံသည်လည်း **အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံ** ပင် ဖြစ်သည်။

ဘာသာစကားကို လက်တွေ့ အသုံးပြုသည့်အခါ အညွှန်းစကားများသည် ဘာသာစကားအတွင်း နည်းမျိုးစုံဖြင့် ဖွဲ့ယှက်နေရာယူနေပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ရာ၌ အညွှန်းစကား၏ အခန်းကဏ္ဍသည် မရှိမဖြစ် အရေးပါလှသကဲ့သို့ **အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံ** သည်လည်း အရေးပါလှသော နေရာတွင် တည်ရှိနေသည်ကို ကောင်းစွာ တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

အညွှန်းစကားများသည် ဘာသာစကားအတွင်း နည်းမျိုးစုံဖြင့် ဖွဲ့ယှက်နေသော်လည်း ထင်ရာမြင်ရာ စည်းစနစ်မဲ့ ဖွဲ့ယှက်နေခြင်းမဟုတ်ဘဲ တိတိကျကျ သတ်သတ်မှတ်မှတ် ဖြစ်နေသော အညွှန်းဗဟိုစနစ်များအရ ဖြစ်ပေါ်နေကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

အညွှန်းစကားစစ်စစ်၏ သဘောလက္ခဏာမှာ ဗဟိုတွင် တည်ရှိနေခြင်း၊ အဆက်အစပ်ပေါ် အမှီပြု၍ အနက်ကောက်ယူရခြင်း၊ လွတ်လပ်သည့် သဘာဝ ရှိခြင်းနှင့် တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြသည့် သဘောရှိသည့်အလျောက် အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများတွင်လည်း ဤသဘောကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် အမျိုးသမီးများအတွက်၊ အမျိုးသားများအတွက် သီးသီးသန့်သန့် သတ်သတ်မှတ်မှတ် ဖြစ်နေသော အညွှန်းစကားများ ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများအတွက် "ကျွန်မ"၊ အမျိုးသားများအတွက် "ကျွန်တော်" တို့ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဘာသာစကားကို လက်တွေ့ အသုံးပြုသည့်အခါ အမျိုးသမီး များသည် အမျိုးသားများအတွက် သတ်မှတ်ထားသော အညွှန်းစကားကိုပါ အသုံးပြုနေကြသည်။ အသုံးပြုနိုင်သည်။ အမျိုးသားများကမူ အမျိုးသမီးများ အတွက် ရည်ညွှန်းရန် သတ်မှတ်ထားသော အညွှန်းစကားကို အသုံးပြုလေ့ မရှိကြပေ။ ဤသည်မှာ မြန်မာတို့၏ ကျား၊ မ ကွဲပြားခြင်းအပေါ် ခံယူချက် သဘောထားအမြင်ကို ပေါ်လွင်စေသည့်အချက် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့အယူအဆတွင် အမျိုးသားယောကျ်ားလေးများသည် အမျိုးသမီးများထက် ပို၍မြင့်မြတ်သည်။ ဘုန်းကံမြင့်သည်ဟု ယူဆထားရာ အမျိုးသမီးများက မိမိတို့ထက် မြတ်သော အမျိုးသားများအတွက် ညွှန်းဆိုပုံကို တုပ၍ ပြောနိုင်သော်လည်း ယောကျ်ားစစ်စစ်၊ ယောကျ်ားအရင့်အမာကြီးများသည် မိမိတို့ထက် ဘုန်းကံနိမ့်သည်ဟု ယူဆထားသော အမျိုးသမီးများ ညွှန်းဆိုပုံကို လက်ခံတုပ၍ ပြောလေ့မရှိကြသည်မှာ သဘာဝပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားရှိ အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများသည် ရိုင်းသည်၊ ယဉ်သည်၊ ကြမ်းတမ်းသည်၊ စိမ်းကားသည်၊ ရင်းနှီးသည်ဟု ပုံသေသတ်မှတ်၍မရ၊ ယင်းတို့၏ သက်ရောက်အနက်သည် အခြေအနေ အဆက်အစပ်၊ မျက်နှာဟန် အမူအရာ၊ လေသံအဆက်အစပ်တို့ အပေါ်တွင်လည်း ကောင်းစွာမှီတည်နေပါသည်။

အညွှန်းကောက်ချက်သည် စကားခွန်း ထုတ်လုပ်သည့်အချိန်၊ နေရာ၊ ပြောသူ၊ နာသူ၊ စကားခွန်းဖြစ်ပေါ်ရာ နောက်ခံအကြောင်းအရာ၊ စကားခွန်းဖြစ်ပေါ်ရာ ဝန်းကျင်၊ အဆက်အစပ်တို့အပေါ်တွင်သာမက ကြားနာသူ၏ အခြေခံ ဗီဇစိတ်ဓာတ်၊ သိမြင်ပိုင်းခြားနိုင်မှုဟူသော ပညာအခံတို့အပေါ်တွင်လည်း မူတည်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကားတွင် နက်ရှိုင်းစွာ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့နေသည့် အညွှန်းစကားများအနက် ပြောသူသည် ကြားနာသူ သို့မဟုတ် အခြားသူ အပေါ် အလေးထားလိုသည့်၊ မိမိဆိုလိုသည့်အနက်သို့ ရောက်ရှိစေရန် ရွေးချယ် သုံးနှုန်း ကြသည်ကို စူးစမ်းလေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။

မည်သည့် အညွှန်းဖော်ပြချက်မျှ အညွှန်းစကားမပါဘဲ လိုရာခရီးမရောက်နိုင်ဟု ဆိုရလောက်အောင် အညွှန်းစကားများသည် ဆက်သွယ်မှု ဖြစ်ရပ်တိုင်းတွင် အရေးပါလှသည်။ လက်တွေ့လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်၌ ပြောသူ၊ နာသူ၊ အခြားသူတို့အကြား မှန်ကန်သော စိတ်ရင်းကို အခြေတည်ကာ အပြန်အလှန် အလေးထား ဆက်ဆံကြခြင်းဖြင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်ကို တည်ဆောက်နိုင်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားကို လက်တွေ့အသုံးပြုရာ၌ အလေးထား ညွှန်းဆိုသည့် ပုံစံများ၏ အရေးပါမှု၊ အဆက်အစပ်အပေါ် မှီတည်၍ သက်ရောက် အနက် ပြောင်းလဲမှု၊ ပြောသူဇဟိုပေါ် မူတည်၍ ဘာသာစကားအတွင်း နက်ရှိုင်းစွာ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့နေမှု သဘောကို သိရှိလာစေပါသည်။ နေ့စဉ်သုံး အပြောစကားများတွင် အလေးထားညွှန်းဆိုသည့် ပုံစံများ၏ အသုံးအာနိသင်သည် လူမှုဆက်ဆံရေး နယ်ပယ်၌ တာသွားလှသည်။ ထိရောက်လှသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာ ဘာသာစကားရှိ အလေးထားညွှန်းဆိုမှုပုံစံများတွင် မြန်မာတို့၏ နှုတ်ထွက်စကားကို အလေးထားသည့်သဘော၊ ဆက်ဆံရေး ပြေပြစ်ကောင်းမွန်စေလိုသည့်ဆန္ဒ၊ လိုရင်းကို ထိထိမိမိသိစေလိုသည့် စေတနာ၊ တစ်ဖက်သားကို အလေးထား ဆက်ဆံတတ်သည့် စိတ်ထား၊ ဂါရဝတရား၊ နိဝါတတရား အရင်းခံ၍ စိတ်ရှည် သည်းခံ ရင်းနှီး ပွင့်လင်းစွာ ပြောဆိုတတ်သည့်၊ စာနာထောက်ထားမှု စသော ခံစားမှုကို ဖော်ကျူး

တတ်သည့် ဓလေ့စရိုက်များ ထင်ဟပ်နေပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာလိုသူများ၊ လေ့လာနေသူများ၊ လူမှုဆက်ဆံရေး နယ်ပယ်ကောင်းဖြစ်စေရန် အားထုတ်နေသူများအတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၀၇)။ ***မိန်းမယောကျ်ားထိုစကား***။ ရန်ကုန်၊ သီဟရတနာစာပေ။

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၀)။ ***လက်တွေ့အတ္ထဗေဒနိဒါန်း***။ ရန်ကုန်၊ ဒေါင်းစာပေ။

ခင်အေး၊ **ဒေါက်တာ**။ (၂၀၀၄) ။ ***အတ္ထဗေဒနိဒါန်း***၊ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင် ပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်အေး၊ **ဒေါက်တာ** နှင့် အောင်မြင့်ဦး၊ **ဒေါက်တာ**။ (၂၀၀၈)။ ***သုတေသန အခြေခံ သုတေသနပုံစံ***၊ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

စိုးစိုးမြင့်၊ **မ**။ (၂၀၀၇)။ ***မြန်မာဘာသာစကားရှိ အပြန်အလှန် အပြောစကား ပုံစံများကို လက်တွေ့ အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာချက်***။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန၊ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၉)။ ***ခရီးဆောင်မြန်မာအဘိဓာန်***။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ ဦးစီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၅)။ ***မြန်မာသဒ္ဒါ***။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၆)။ ***အင်္ဂလိပ်မြန်မာအဘိဓာန်***။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များ ပုံနှိပ်တိုက်။

ဝင်းဖေ၊ **ဦး** နှင့် အခြား။ (၂၀၀၈)။ ***ဘာသာပြန်ရည်ညွှန်း*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချို။

အောင်မြင့်ဦး၊ **ဒေါက်တာ**။ (၂၀၀၅)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရား***။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ **ဒေါက်တာ**။ (၂၀၀၉)။ ***ဘာသာပြန်သဘောတရား ဘာသာပြန် လက်တွေ့***။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ **ဒေါက်တာ**။ (၂၀၁၀)။ ***ဘာသာစကားသုတေသန***။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Finch,Geoffrey. (2000). ***Linguistics Terms and Concept.*** New York: Palgrave.

Finegan, Edward. (1999). ***Language It's Structure and Use***. Third Edition.Orlando: Harcourt Brace College Publishers.

Levinson, Stephen. C. (1983). ***Pragmatics***. Cambridge: Cambridge University Press.

Methews, P.H.(2005). ***Concise Dictionary of Linguistics,*** Oxford : Oxford University Press.

Oxford Learner's Dictionary.(2000).Oxford: Oxford University Press.

Yule,George .(1996). ***Pragmatics***. Oxford: Oxford University Press.

အင်တာနက်အကိုးအထောက်များ

http://www.sil.org/linguistics/Glossary of linguistic terms